

Liikunta- ja nuorisolautakunta

10.06.2021

Kokoustiedot

Aika 10.06.2021 klo 17:30 - 19:10

Paikka Sähköinen Teams-kokous

Saapuvilla olleet

Läsnä	Luukkanen Heidi	puheenjohtaja	
	Vorne Leena	varajäsen	
	Thure-Toivanen Tiina	jäsen	
	Petriotis Christos	jäsen	
	Eteläsalo-Holmberg Emmi	jäsen	
	Halava Heli	jäsen	
	Elmnäinen Johannes	varajäsen	
	Saikkonen Heini	jäsen	
	Kallunki Seppo	jäsen	
	Paunonen Kari	jäsen	saapui kello 17.50 § 27 käsittelyn aikana, poistui kello 18.18 § 27 käsittelyn aikana
	Kujala Tiina	varajäsen	
	Passinen Matti	varajäsen	
	Laakso Mikko	kaupunginhallituksen edustaja	
Merra Martti	liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja		
Nordling Merja	nuorisopalvelupäällikkö		
Ikävalko Jarmo	liikuntapalvelupäällikkö	poistui kello 19.05 § 23 käsittelyn jälkeen	
Savilahti Hanna	nuorisotyönkoordinaattori	poistui kello 17.59 § 27 käsittelyn aikana	
Laajarinne Jetta	markkinointipäällikkö		
Laaksonen Maiju	erityisasiantuntija, sihteeri		
Poissa	Özdemir Ekim		
	Honkaheimo Jussi		
	Mansukoski Nina		
	Wikholm Anders		
	Hovi Pasi		
	Siltanen Juuso		
	Ortia Saini		

Allekirjoitukset

Heidi Luukkanen
puheenjohtaja

Maiju Laaksonen
sihteeri

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty

Heli Halava
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävänäolo

Tämä pöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa 15.06.2021

Käsitellyt asiat

Pykälä	Liite	Otsikko	Sivu
§ 19		Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	5
§ 20		Pöytäkirjan tarkastajan valinta	6
§ 21	1	Nuorisopalvelut/ Yleisavustus 31.03.2021	7
§ 22	2	Liikunta- ja nuorisopalvelujen tulosityksikön vuoden 2021 talousarvion ja strategian osavuosisikatsaus 1 tilanteessa 30.4.2021	10
§ 23	3	Liikunta- ja nuorisolautakunnan investointiesitys: Koneet ja kalusto vuosille 2022 - 2026	12
§ 24		Selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta ja lausunnon antaminen	14
§ 25		Oikaisuvaatimus koulujen kahden vuoden käyttövuoroista 2021-2023	22
§ 26		Viranhaltijoiden päätökset	24
§ 27		Kokouksessa kuullut selostukset	26

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

4/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 19

10.06.2021

§ 19

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Päätös

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Selostus

Liikunta- ja nuorisolautakunta oli kutsuttu koolle puheenjohtajan allekirjoittamalla 3.6.2021 päivätyllä jäsenille toimitetulla kokouskutsulla.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

5/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 20

10.06.2021

§ 20

Pöytäkirjan tarkastajan valinta

Päätös

Pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin Heli Halava.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

6/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 21

10.06.2021

6656/02.05.02/2020

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 21

§ 21

Nuorisopalvelut/ Yleisavustus 31.03.2021

Valmistelijat / lisätiedot:
Savilahti Hanna

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Merra Martti

Liikunta- ja nuorisolautakunta päättää

1
myöntää yleisavustusta 144 000€ espoolaisille nuorisoyhdistyksille liitteen mukaisesti.

2
että avustuksia maksettaessa otetaan huomioon maksetut ennakot.

3
olla myöntämättä yleisavustusta Espoon Monitoimintakeskus ry:lle ja Iftin Seura ry:lle, koska yleisluonteista toiminta-avustusta voidaan myöntää ainoastaan yhdeltä Espoon kaupungin lautakunnalta. Yhdistysten toiminta-avustushakemukset käsiteltiin sosiaali- ja terveystoimen järjestöavustusten päätösten yhteydessä. Yhdistykset voivat hakea nuorisopalveluilta kohdeavustusta.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Vuoden 2021 yleisavustus oli haettavana 31.3.2021 mennessä. Yleisavustusta haki yhteensä 54 yhdistystä. Liikunta - ja nuorisolautakunta on kokouksessaan 11.02.2021 § 4 hyväksynyt liikunta- ja nuorisopalvelujen tulosityksikön vuoden 2021 käyttösuunnitelman.

Avustusohjeen mukaan liikunta- ja nuorisolautakunta myöntää yleisavustusta espoolaisille, vähintään edellisenä kalenterivuonna toimintansa aloittaneille nuorisoyhdistyksille, niiden sääntömääräisen ja toimintasuunnitelman mukaisen yleisen nuorisotoiminnan toteuttamiseen. Jos kyseessä on aikuisjärjestön järjestämä nuorisotoiminta, sen osuus on erotettava kirjanpidossa ja toimintakertomuksessa yhdistyksen muusta toiminnasta.

Liikunta- ja nuorisolautakunta asettaa pääpainon 7-20-vuotiaiden nuorten toiminnallisuuteen sekä varhaisnuoriin kohdistuvan toiminnan osuuteen. Yleisavustuksen valmisteluehdotuksessa liikunta- ja nuorisopalvelut on huomioinut yhdistysten avustuksen saannin tarpeet liikunta- ja nuorisolautakunnan hyväksymän avustusohjeen mukaan.

Yleisavustus voi olla korkeintaan 80 % hakijan hyväksyttävistä toimintakuluista. Liikunta- ja nuorisolautakunnalla on oikeus periä takaisin myönnetty avustuserä, joka ylittää edellä mainitut rajat tai ottaa ylitys huomioon seuraavaa avustusta myönnettäessä. Liikunta- ja nuorisopalvelut valvoo avustusohjeen noudattamista ja avustuksen käyttöä. Mikäli avustuksen saaja rikkoo avustusperiaatteita, on antanut virheellistä tietoa tai avustuspäätös muutoksenhaun johdosta muuttuu tai kumoutuu, avustus voidaan periä takaisin.

Päätöshistoria**Liitteet**

- 1 Yleisavustus päätös 2021

Jakelu

Hakijat

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

8/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 22

10.06.2021

6747/02.02.02/2020

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 22

§ 22

Liikunta- ja nuorisopalvelujen tulosityksikön vuoden 2021 talousarvion ja strategian osavuosisikatsaus 1 tilanteessa 30.4.2021

Valmistelijat / lisätiedot:
Penttinen Jukka
Puronen Arja
Latva-Äijö Annika
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Merra Martti

Liikunta- ja nuorisolautakunta merkitsee tiedoksi liikunta- ja nuorisolautakunnan sekä omalta osaltaan sivistystoimen talousarvion, strategian osavuosisikatsaus 1:n tilanteessa 30.4.2021.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Kaupungin johtoryhmä käsittelee kuukausittain toiminnan ja talouden tiedot. Kuukausiraportti käsittelee kaupunginhallituksessa kuukausittain pl. osavuosisikatsausten raportointikuukaudet. Kuukausiraportti sisältää keskeiset tiedot toimintaympäristön kehityksestä, ennusteen ja analyysin talousarvioin käyttötalouden ja investointien toteutumisesta, poikkeamista, poikkeamien syistä ja mahdollisista korjaustoimenpiteistä.

Kaupunginhallitukselle, valtuustolle ja lautakunnille laaditaan huhti-, heinä- ja lokakuun lopun tilanteesta laajempi osavuosisikatsaus. Osavuosisikatsaus sisältää laajemman analyysin tulostavoitteiden sekä määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta. Osavuosisikatsauksissa arvioidaan palvelutuotannon kokonaiskehitystä Patu-raportoinnin kautta. Lokakuun osavuosisikatsauksen perusteella viedään tulostavoitteiden, määrärahojen ja

tuloarvioiden poikkeamat sekä määrärahojen muutosesitykset valtuuston käsiteltäviksi.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmasta raportoidaan kvartaaleittain kaupungin johtoryhmälle sekä puolivuositain valtuustolle. Ohjelman ensimmäisen vuoden ensimmäisessä raportoinnissa arvioidaan ja ennustetaan toimenpiteiden tuottavuus-(€) tavoitteen saavuttamista ja toimenpiteiden etenemistä ja toteutumista vuoden 2021 aikana.

Päätöshistoria

Liitteet

2 Liikunta- ja nuorisopalvelujen tulosityksikön osavuositilanne 30.4.2021

Oheismateriaali

Liikunta- ja nuorisopalvelujen tuloskortti tilanteessa 30.4.2021

Sivistystoimen tuloskortti tilanteessa 30.4.2021

Sivistystoimen tuloslaskelma tilanteessa 30.4.2021

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

10/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 23

10.06.2021

6748/02.02.00/2020

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 23

§ 23

Liikunta- ja nuorisolautakunnan investointiesitys: Koneet ja kalusto vuosille 2022 - 2026

Valmistelijat / lisätiedot:
Ikävalko Jarmo
Puronen Arja
Peltonen Kaisa Karoliina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Merra Martti

Liikunta- ja nuorisolautakunta esittää varattavaksi valmisteltaessa vuoden 2022 talousarviota ja vuosien 2023 – 2026 taloussuunnitelmaa liitteen mukaisesti määrärahaa kone- ja kalustohankintoihin sekä uusien ja peruskorjattavien liikunta- ja nuorisotilojen ensikertaisiin kalustamisiin.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Koneiden ja kaluston tehtäväalueella esitetään ainoastaan ne hankinnat, jotka kuuluvat poistonalaiseen irtaimistoon ja joita ei hankita leasing-menettelyllä. Näihin sisältyvät toimitilojen ensikertainen kalustaminen (pois lukien normaalikäytössä kuluvat tarvikkeet), liikennevälineet, liikkuvat työkoneet ja laitteet sekä koneet ja laitteet, jotka on katsottava pitkävaikutteisiksi (käyttöikä yli 3 vuotta) poistonalaiseksi käyttöomaisuudeksi ja joiden veroton yksikköhankintahinta on vähintään 10 000 euroa. Poistonalaiseen käyttöomaisuuteen luetaan myös em. laitteiden perusparannukset.

Koneiden ja kaluston budjetoinnissa noudatetaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita sekä valtuuston hyväksymää ja kaupunginhallituksen tarkistamaa poistosuunnitelmaa.

Tilojen käyttäjälautakunnat tekevät esityksen toimitilojen ensikertaisesta kalustamisesta, jolla tarkoitetaan uuden tai peruskorjatun toimitilan toiminnalliseen käyttökuntoon saattamista. Ensikertaiseen kalustamiseen ei kuulu tilojen toiminnallinen varustelu. Ensikertaiseen kalustamiseen tulee sisällyttää myös mm. sellaiset vuokratilojen kiinteät laitteet, joita vuokranantaja ei toteuta (esim. turvalaitteet).

Myöhemmin toimitiloihin hankittavaa kalustoa kohdellaan normaalina käyttötalouteen kuuluvana hankintana. Ensikertainen kalustaminen ei sisällä myöskään sellaisia vähäarvoisia käyttötarvikkeita, joita hankitaan vuosittaista kulutusta varten tai aiemman esineistön korvaamiseksi tai täydentämiseksi.

Päätöshistoria

Liitteet

- 3 Koneet ja kalusto 2022-2026

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

12/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 24

10.06.2021

647/00.03.00/2021

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 24

§ 24

Selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta ja lausunnon antaminen

Valmistelijat / lisätiedot:

Latva-Äijö Annika

etunimi.sukunimi@espoo.fi

Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Merra Martti

Liikunta- ja nuorisolautakunta merkitsee tiedoksi selostusosan mukaiset selvitykset tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitettyihin sivistystoimea koskeviin kannanottoihin ja antaa ne omalta osaltaan lausuntonaan vuoden 2020 arviointikertomuksesta.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Tarkastuslautakunta hyväksyi kokouksessaan 28.04.2021 § 56 vuoden 2020 arviointikertomuksen. Samalla tarkastuslautakunta velvoitti kaupunginhallitusta pyytämään lautakunnilta selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai on ryhdyttävä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi sekä toimittamaan ne valtuustolle ja tiedoksi tarkastuslautakunnalle osavuosisikatsauksen käsittelyn yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan mm., että

2.3 POIKKIHALLINNOLLISTEN OHJELMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Poikkihallinnollisille ohjelmille tulee asettaa Espoo-tarinan toteuttamisen kannalta keskeiset tavoitteet kaupungin toiminnan kehittämiseksi. Valtuuston toivomuksen mukaisesti poikkihallinnollisten kehitysohjelmien kaikissa tulevilla teemoissa tulee huomioida Espoon taloudellinen tilanne kestävän talouden näkökulmasta ja arvioida kehitysohjelmien toimenpiteitä taloudellisen vaikuttavuuden kautta.

Kaikille poikkihallinnollisille ohjelmille tulee taata tarvittavat toimintaedellytykset.

Ohjelmakauden edetessä tulee arvioida ohjelmien avulla saavutettuja tavoitteita ja konkreettisia hyötyjä. (SIVU 19)

Sivistystoimi vastaa:

Sivistystoimi raportoi aina osavuosikatsausten yhteydessä taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman edistymisen ja vaikuttavuuden toimialan osalta.

Osallistuva Espoo -poikkihallinnollinen ohjelma on tavoitteiltaan sivistystoimen palvelujen ytimessä. Osallisuuden kokemus lisää hyvinvointia. Se on myös valtuuston määrittämien arvojen mukaan asukaslähtöistä toimintaa, joka tulee huomioida mm. palveluissa ja niiden kehittämisessä. Tämä on huomioitu mm. koulujen peruskorjausten ja väistöjen yhteydessä laajoina kuulemisina sekä uusien opetussuunnitelmien valmistelutyössä. Osallisuuden tavoitteet ovat vahvasti esillä sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteissa ja koulujen toiminnassa. Koulujen itsearvioinneissa sekä valtakunnallisessa kouluterveyystutkimuksessa oppilaat ja opiskelijat voivat antaa palautetta osallisuudesta. Sivistystoimella ja sosiaali- ja terveystoimella on yhteinen Hyvinvoinnin ja terveydenryhmä. Osallisuusasioiden syvällisemmän käsittelyn ja merkityksellisyyden vuoksi on sovittu, että jatkossa tämä ryhmä käsittelee myös osallisuusasioita.

Toimiala takaa kaikille poikkihallinnollisille ohjelmille tarvittavat toimintaedellytykset ja arvioi ohjelmakauden edetessä ohjelmien avulla saavutettuja tavoitteita ja konkreettisia hyötyjä.

3 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN ARVIOINTI

3.1 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus- ja sopeutusohjelman toteuttaminen on välttämätöntä kaupungin ja konsernin talouden tasapainon saavuttamiseksi. Kaupungin johdon ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden tulee määrätietoisesti jatkaa tasapainottamis- ja tuottavuustoimenpiteiden toteuttamista.

Koronapandemian vaikutukset kaupungin talouteen ja palveluihin tulee esittää talousraportoinnin yhteydessä valtuustolle. (SIVU 27)

Sivistystoimi vastaa:

Sivistystoimi raportoi aina osavuosikatsausten yhteydessä taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman edistymisen ja vaikuttavuuden sekä koronapandemian vaikutukset kaupungin talouteen ja palveluihin toimialan osalta.

3.4 HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT SEURANTATIEDOT SEKÄ KUNTA10-TUTKIMUS

Tarkastuslautakunnan suositus:

Palvelutuotannon järjestämisen kokonaiskuvan muodostamiseksi on henkilöstömäärien lisäksi tarkasteltava vuokratyövoiman käytön sekä palvelujen ostojen määrien kehitystä toiminto- ja toimialakohtaisesti. (SIVU 33)

Sivistystoimi vastaa:

Henkilöstömäärän ja vuokratyövoiman määrän hallintaa kehitetään tulosyksiköiden kanssa osana henkilöstösuunnitteluprosessin ohjausta ja toimintatapoja kiinnittämällä huomio henkilöstösuunnittelun nykikäytänteiden arviointiin, tuottavuustavoitteisiin ja taloudellisesti kestävä Espoo ohjelmaan. Lisäksi seurataan ja analysoidaan henkilöstömäärän ja vuokratyövoiman käyttöä osavuosikatsauksissa ja Patu-raportoinnissa.

Vuonna 2020 sivistystoimen oma henkilöstö tuotti 6 593 henkilötyövuotta ja vuokratyövoima 365 henkilötyövuotta. Oman henkilöstön henkilötyövuodet kasvoivat 0,9 prosenttia ja vuokratyövoiman laskevat 26 prosenttia vuodesta 2019. Vuokratyövoiman osuus oli 5,2 prosenttia sivistystoimen yhteenlasketuista henkilötyövuosista. Henkilöstön määräaikaisten palvelusuhteiden kasvua selittää päätoimisten projektityöntekijöiden kasvu, joka vuonna 2020 oli 101 työntekijää.

Vuokratyövoiman käyttöä laskua selittää korona, jolloin henkilöstöä ei rekrytoitu. Henkilöstöpalvelut Seure Oy:n kautta. Henkilötyövuosien kasvua jää alhaisemmaksi kuin oppilas- ja opiskelijamäärän kasvu, joka esimerkiksi suomenkielisen perusopetuksen osalta oli 2,5 prosenttia ja lukiossa 7,4 prosenttia.

Sivistystoimessa ulkoisten palvelujen ostot, yhteensä 106,5 milj. euroa vuonna 2020, laskivat 1,4 prosenttia. Asiakaspalvelujen ostot olivat 43,1 milj. euroa, jossa oli laskua n. 0,9 prosenttia. Asiakaspalvelujen ostoja tehtiin mm. suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa n. 12,6 milj. eurolla, jossa oli laskua edellisvuoteen 3,0 prosenttia. Liikunta- ja nuorisopalveluissa asiakaspalvelujen ostot olivat 5,9 milj. euroa, joka oli edellisvuoden tasolla. Kunnilta ja kuntayhtymiltä ostettiin asiakaspalveluja yhteensä 14,7 milj. euroa ja nämä ovat kasvoivat 11,5 prosenttia. Muita merkittäviä palveluostoja olivat Espoo Catering Oy:ltä tehdyt ateriapalvelujen ostot 27,1 milj. euroa sekä asiakaskuljetukset, noin 5,9 milj. euroa, jotka laskivat noin 20 prosenttia.

4 ASUKAS- JA ASIAKASLÄHTÖISYYS KAUPUNGIN PALVELUISSA 4.1 ASUKAS- JA ASIAKASLÄHTÖISYYDEN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Asukas- ja asiakaslähtöisyyden edistämiseksi kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on edelleen lisättävä. Kaikilla kaupunkilaisilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Espoon tulee tiedottaa aktiivisesti ja avoimesti asukas- ja asiakasosallisuusasioista.

Kaupungin tulee huolehtia henkilöstön riittävästä kouluttamisesta ja sitouttamisesta asukas- ja asiakaslähtöiseen toimintatapaan.

Kaupungin johdon ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden tulee toiminnassaan edistää asukas- ja asiakaslähtöisyyttä.

Asukas- ja asiakaslähtöisyyden kehittämistyössä tulee hyödyntää muiden toimijoiden hyväksi todettuja käytäntöjä. (SIVU 42)

Sivistystoimi vastaa:

Sivistystoimen tulosyksikköjen toiminta perustuu Espoo tarinaan, valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja opetussuunnitelmiin. Kaikkien palvelujen kehittämisen periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jotka läpileikkaavat eri toiminnot ja näkyvät henkilöstön osaamisen kehittämisen painopisteissä.

Espoolaisen johtamisen yksi viidestä kulmakivistä on asukaslähtöinen toiminta. Kulmakivet toimivat kaupungin johtamisarvoina ja arvot käydään läpi ”Espoolainen johtaminen omaksi” -valmennuksessa, joihin sivistystoimen uudet esihenkilöt kutsutaan. Sivistystoimen henkilöstö osallistuu kaupungin järjestämiin johtamiskoulutuksiin, jossa asiakas- ja asukaslähtöisyyden teemat ovat esillä. Valmennuksissa on sovellettu MakewithEspoo – kehittämispakettia välineenä. Lisäksi sivistystoimen

henkilöstö osallistuu aktiivisesti kaupungin järjestämiin asukasosallisuutta käsitteleviin koulutuksiin, asiantuntijaluentoihin ja tapahtumiin.

Vuonna 2020 erityisesti sivistystoimen osaamisen kehittämisen painopisteet olivat palvelumuotoilun, saavutettavuuden, asiakaspalveluosaamisen, viestinnän, palvelun kielitaidon, osallistamisosaamisen kehittämisessä ja osallistavassa budjetoinnissa.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on kehitetty laadun arvioinnin itsearviointikriteeristö, jonka avulla varhaiskasvatustyöskyt arvioivat jatkossa myös osallisuuden toteutumista omissa yksiköissään. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan osallistavaa budjetointia päiväkodeissa. Asiakkaiden osallisuutta vahvistetaan myös palvelusetelin käyttöönotolla, sekä asukaspuistojen toiminnan kehittämisessä yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa. Myös kielikaveri- ja Musapeda-toiminta ovat lisänneet vieraskielisten lasten osallisuutta. Samoin Paola-toiminnan avulla on lisätty vieraskielisten lasten ja huoltajien osallisuutta. Tekemistä kotona oleville lapsille -sivusto luotiin lapsille ja huoltajille, jotka ovat joutuneet olemaan pois varhaiskasvatuksesta poikkeusoloista johtuen. Lasten ja huoltajien osallisuutta on pyritty lisäämään myös valtionavustuksella toteutettavan Etämentori-hankkeen avulla. Sen tavoitteena on lisätä huoltajien, lasten sekä henkilöstön digitaitoja.

Opetustoimessa (Suko ja Svebi) lukioiden opetussuunnitelmien teossa on osallistettu nuoria sekä sidosryhmiä. Vanhempainiltoja ja huoltajatapaamisia on kehitetty osallistaviksi, ja oppilas/opiskelijakuntatoimintaa vahvistetaan ja kehitetään esimerkiksi alueellisia oppilaskuntapäiviä järjestämällä. Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat olleet ja tulevat olemaan myös seuraavana lukuvuotena erityisenä painopisteenä kouluissa. Peruskoululaiset ja lukiolaiset osallistuivat myös uuden Espoon tarinan luomiseen Mun Espoo -kyselyllä, jolla kerättiin tietoa koululaisten kokemuksista ja toiveista kotikaupungissaan, nyt ja tulevaisuudessa.

Nuorisopalveluissa osallisuuden ja vaikuttamisen polkua on edelleen kehitetty. Nuorisopalveluissa on otettu käyttöön uusia, osallistavia digitaalisia nuorisotyön muotoja. Viime vuonna on kehitetty eteenpäin myös kv-yhteistyötä ja osallistamistaitoja henkilökunnalle, sekä nuorten tietoisuuden lisäämistä vaikuttamisen eri väylistä. ManiMiitti -osallistava budjetointiprosessi käynnistyy uudelleen koronan jälkeen, ja myös siihen kehitetään osittain uusia digitaalisia työmuotoja. Espoon kaupungin palkintorahoja Euroopan komission innovaatiopääkaupunkikilpailusta (iCapital) ollaan käyttämässä myös lasten ja nuorten osallisuutta lisääviin toimenpiteisiin sivistystoimessa tulosyksiköiden välisenä yhteistyönä. Sateenkaarevan nuorisotyön aloitusta suunnitellaan, ja viestinnän keinoja pohditaan nuorten tarpeita vastaavaksi.

Liikuntapalvelut ovat kärsineet koronan aiheuttamista rajoituksista. Harrastamisen käynnistyttyä uudelleen tarjotaan kasvavassa määrin matalan kynnyksen liikunnan harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Toimintaa järjestetään yhteistyössä sekä liikunta- ja urheiluseurojen että liikunta-alan yritysten kanssa. Lisäksi liikuntapalvelut ovat soveltavin osin tukena Espoon harrastamisen mallin (Harrastamisen Suomen malli) liikunnan järjestämisessä.

Kulttuuripalveluiden Kurkkaa Espooseen-kirjan prosessi on ollut esikouluikäisiä lapsia tehokkaasti osallistava. Kurkkaa Espooseen-kirjan prosessissa kerättyjä lasten ajatuksia Espoosta hyödynnetään myös Espoo tarinnan päivityksessä. Kirjastoissa on toteutettu osallistavaa budjetointia, ja asukkaat ovat päässeet suunnittelemaan uusia kirjastoja. Kulttuuripolkua on kehitetty yhdessä 2. asteen opetuksen kanssa. Espoo-päivä toteutetaan yhdessä kuntalaisten kanssa. Kaupunginmuseon näyttelyitä on toteutettu asukkaita osallistamalla, samoin Pentalan saaristomuseota on kehitetty osallistavin menetelmin palvelumuotoilun keinoin.

Sivistystoimessa osallisuutta kehitetään ja koordinoidaan osallisuusverkoston avulla.

6 SIVISTYSTOIMI

6.1 SUOMEN- JA RUOTSINKIELISET VARHAISKASVATUSPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus:

Varhaiskasvatuspalvelujen tarjonnan monimuotoisuudesta sekä suomen- että ruotsinkielisissä varhaiskasvatuspalveluissa on pidettävä huolta jatkossakin. (SIVU 70)

Sivistystoimi vastaa:

Varhaiskasvatuksen palveluseteli otetaan käyttöön 1.8.2021. Yksityisen hoidon tuen kuntalisiä päiväkoteihin korotetaan myös 1.8.2021 alkaen. Espooseen on hakeutunut ja hakeutumassa uutta yksityistä palvelutuotantoa, mikä täydentää hyvin nykyistä varhaiskasvatuksen palveluverkkoa. Palveluverkkoa kehitettäessä tehdään yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Vuoden 2020 tulostavoitteista seuraavaa: (SIVU 14)

Sivistystoimi

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee -tulostavoite ei tilinpäätöksen eikä tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutunut pääosin koronavirusepidemiasta johtuen. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa:

	2019	2010
10kk-2-vuotiaat	50,5 %	51,1 %
3 - 4-vuotiaat	91,0 %	91,8 %
5-vuotiaat	94,0 %	95,9 %
6-vuotiaat	94,1 %	93,6 %
Kaikki varhaiskasvatusikäiset	79,0 %	79,3 %

Tilastokeskus julkaisi lopullisen 31.12.2020 tilanteen väestötiedon 31.3.2021. Raportointi toteutettiin ennakkotiedon pohjalta ja oli epävarmaa, miten tavoite tulee toteutumaan. Koska toteutuminen oli mahdollista, poikkeamaa ei haettu. Lopullisen tilanteen mukaan osallistumisaste vuoden lopussa oli suurempi kuin edellisenä vuonna. Tavoite toteutui.

Espoon oppimistulokset ovat Suomen parhaat -tulostavoite toteutui tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan arvion mukaan osittain. Koronavirusepidemian vuoksi 9. luokkalaisten kevään 2020 matematiikan ja ruotsin arvioinnit peruttiin. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden arvosanapisteiden keskiarvo ylitti mittarina olleen arvon. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa:

Tulostavoite toteutui osittain. Yo-kirjoitusten tulos ylitti mittarin arvon, mutta 9. luokkalaisten kevään päättöarvioinnit jäivät pitämättä koronapandemian takia. Päättöarviointeja ei voi tehdä syyslukukaudella. Kokonaisvaltaisen arvion mukaan tulostavoite ei toteutunut.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumisaste kasvaa - tulostavoite ei tilinpäätöksen eikä tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutunut. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa:

	2019	2020
10 kk-2 v	38,5 %	40,6 %
3-4-vuotiaat	83,6 %	84,8 %
5-vuotiaat	88,4 %	84,9 %
6-vuotiaat	89,0 %	83,9 %

Tilastokeskus julkaisi lopullisen 31.12.2020 tilanteen väestötiedon 31.3.2021. Lisäksi yksityisen varhaiskasvatuksen sekä sukun järjestämän esiopetuksen ja 6v lasten valmistavan opetuksen osalta tietoa lasten äidinkielestä ei ole kaikilta osin saatavissa. Raportointi toteutettiin ennakkotiedon pohjalta ja oli epävarmaa, miten tavoite tulee toteutumaan. Koska toteutuminen oli mahdollista, poikkeamaa ei haettu. Lopullisen tilanteen mukaan osallistumisaste vuoden lopussa oli suurempi ainoastaan alle 3-vuotiaiden ikäluokassa. Tavoite ei toteutunut.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

19/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 24

10.06.2021

Päätöshistoria

Oheismateriaali

Espoon kaupungin arviointikertomus 2020

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

20/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 25

10.06.2021

6365/10.03.02/2020

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 25

§ 25

Oikaisuvaatimus koulujen kahden vuoden käyttövuoroista 2021-2023

Valmistelijat / lisätiedot:
Sistonen Markku Antero
Taavila Mirja
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Merra Martti

Liikunta- ja nuorisolautakunta hylkää 6.5.2021 saapuneen oikaisuvaatimuksen Niittykummun koulun liikuntasalin harjoitusvuoroista ajalle 23.8.- 3.12.2021 ja 10.1.- 6.5.2022 sekä 22.8.- 2.12.2022 ja 9.1. - 5.5.2023 selostusosassa mainituin perustein.

Liikuntapalvelupäällikön 15.4.2021 § 8 tekemä päätös on tehty oikeassa järjestyksessä eikä päätöksentekijä ole ylittänyt toimivaltaansa.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Liikuntapalveluiden tulosyksikön toimintaohjeen 6 § 2 momentin mukaan palvelualueen päällikkö päättää palvelualueen tilojen, alueiden, rakennusten, laitteiden ja niihin rinnastettavien hyödykkeiden luovuttamisesta lautakunnan hyväksymien jakoperusteiden mukaisesti.

Niittykummun koulun liikuntasalin käyttövuorot on myönnetty Espoolaisille urheiluseuroille jakoperusteiden mukaisesti niin, että alle 20-vuotiaiden lasten ja nuorten harjoitusvuorot on pyritty sijoittamaan arki-iltoihin ennen aikuisten käyttövuoroja. Etelän Imperiumi ry:lle myönnettiin käyttövuoro torstai-illalle klo 20.30-21.30, sillä kaikki heidän käyttövuorolaiset ovat aikuisia (20 aikuista). Klo 19-20.30 käyttövuoro myönnettiin Espoon Merenkävijöille, sillä heillä on alle 20-vuotiaita harrastajia 10-15 ja

aikuisia 1. Etelän Imperium ry:lle myönnettiin käyttövuoro myös Leppävaaran Omniaan sunnuntailla klo 13-15.

Liikuntatiloja myönnetään seuraavassa järjestyksessä:

1. espoolaisten rekisteröityjen liikuntaseurojen ja yhdistysten lasten ja nuorten liikuntatoiminta, aikuisten kilpailutoiminta sekä liikuntapalveluiden liikuntaryhmät
2. espoolaisten rekisteröityjen liikuntaseurojen ja yhdistysten aikuisten terveystoiminta, espoolaisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminta sekä liikuntapalveluiden ja liikuntaseurojen ja yhdistysten välinen yhteistyötoiminta
3. muu kaupungin liikuntatoiminta, mm. työväenopiston liikuntatoiminta
4. espoolaisten rekisteröityjen eläkeläisyhdistysten liikuntatoiminta
5. taiteen perusopetuksen toiminta
6. muiden espoolaisten yhteisöjen liikuntatoiminta (vanhempainyhdistykset, omakotiyhdistykset)
7. espoolaisten yritysten liikuntatoiminta
8. espoolaisten yksityishenkilöiden liikuntatoiminta
9. ulkopaikkakuntalaisten liikuntatoiminta

Päätöshistoria

Oheismateriaali

Oikaisuvaatimus, Etelän Imperiumi ry koulujen liikuntatilojen kahden vuoden käyttövuorot

Jakelu

Oikaisuvaatimuksen tekijä

§ 26

Viranhaltijoiden päätökset

Päätösehdotus

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Martti Merra

Liikunta- ja nuorisolautakunta ei käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan seuraaviin päätöksiin:

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja

Yleiset asiat

20.5.2021 § 18

Päätös rannekkeen myöntämisestä

20.5.2021 § 19

Nuorisopalvelut/ 2. Kohdeavustus 30.04.2021

20.5.2021 § 20

Nuorisopalvelut/ Kumppanuusraha 31.12.2021

28.5.2021 § 21

Sopimus Matinkylän urheilupuistossa Espoon Jääurheilun Tuki ry:n jäähallien jäähoidosta ja kaupungin tekojään energiakustannuksista

2.6.2021 § 23

Nuorisopalvelut/ Kumppanuusraha 31.12.2021

4.6.2021 § 25

Espoon liikuntapalveluiden erillinen koronakorvaus Jääurheilun Tuelle 2021

4.6.2021 § 26

Espoon liikuntapalveluiden erillinen koronakorvaus espoolaisille liikunta- ja urheiluseuroille 2021

8.6.2021 § 27

Nuorisopalvelut/ Kumppanuusraha 31.12.2021

Nuorisopalvelupäällikkö

Yleiset asiat

26.5.2021 § 3

Nuorisopalvelut/Espoon nuorisopalveluiden ja Bittiliigan yhteistyösopimus

1.6.2021 § 4

Sopimus Tulevaisuuden tekijä -hankkeesta ESMA ry:n kanssa

Liikuntapalvelupäällikkö, olosuhteet

Yleiset asiat

31.5.2021 § 6

Leppävaaran liikuntahallin valvontasopimus Golden Futsal Team ry:n kanssa 2021-2022

8.6.2021 § 7

Laiturinpito-oikeussopimus Espoon Pursiseura ry:n kanssa Nuottaniemen venesatamassa

9.6.2021 § 8

Espoon kiintorastien asennus, ylläpito ja huolto yhteistyössä Espoon Suunta ry:n kanssa

Liikuntapalvelupäällikkö, liikuntapalvelut

Yleiset asiat

31.5.2021 § 12

KULPS! – liikuntapolun yhteistyösopimukset lukuvuosille 2021-2022 ja 2022-2023

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Espoon kaupunki

Pöytäkirja

24/29

Liikunta- ja nuorisolautakunta

§ 27

10.06.2021

1799/00.02.01/2021

Liikunta- ja nuorisolautakunta 10.06.2021 § 27

§ 27

Kokouksessa kuullut selostukset

Valmistelijat / lisätiedot:
Laaksonen Maiju

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Käsittely

Nuorisotyönkoordinaattori Hanna Savilahti
- Nuorisopalvelujen järjestösuunnitelman valmistelun linjaukset

Liikunta- ja nuorisopalvelujen johtaja Martti Merra, liikuntapalvelupäällikkö
Jarmo Ikävalko, nuorisopalvelupäällikkö Merja Nordling,
markkinointipäällikkö Jetta Laajarinne
- Liikunta- ja nuorisopalvelut 2017-2021

Selostukset kuultiin ennen 22 §:n käsittelyä.

Päätös

Liikunta- ja nuorisolautakunta merkitsi tiedoksi kokouksessa kuullut selostukset.

Selostus

Päätöshistoria

Oheismateriaali

Liikunta- ja nuorisopalvelut 2017-2021

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 19, § 20, § 22, § 23, § 24, § 26, § 27

Muutoksenhakukielto

Edellä mainitusta päätöksestä, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 21

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen
- kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusaika viranhaltijalain 37 §:ssä tarkoitettua irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kuitenkin kulua vasta 40 §:n 1 momentissa säädetyn irtisanomisajan päättymisestä. Sama koskee valitusaikaa silloin, kun 37 §:ssä tarkoitetun irtisanomista koskevan päätöksen on tehnyt valtuusto tai kuntalain 58 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuntayhtymän toimielin.

Oikaisuvaatimus on toimitettava kunnan kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Päätöksen julkaisupäivän voi varmistaa päätöksen valmistelijalta.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Liikunta- ja nuorisolautakunta

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Käyntiosoite: Siltakatu 11, Kauppakeskus Entresse, kolmas kerros
Virka-aika: ma-pe 8.00 - 15.45
Postiosoite: Espoon kirjaamo, PL 1
02070 ESPOON KAUPUNKI
Sähköposti: kirjaamo@espoo.fi
Telekopio: +358-(0)9-816 22495
Vaihde: +358-(0)9-81621

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 25

Valitusosoitus

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella.

Valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella vain se, joka on tehnyt alkuperäistä päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen.

Mikäli alkuperäinen päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa tähän päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksella myös:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen.

Valitusaika

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
- päätöksen tehnyt viranomais on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Valitusviranomainen

Kunnallisvalitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle.

Käyntiosoite: Tuomioistuimet-talo, Radanrakentajantie 5, 00520 HELSINKI
Postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 HELSINKI
Puhelin: Asiakaspalvelu/kirjaamo 029 56 42069
Faksi: 029 56 42079
Sähköposti: helsinki.hao(at)oikeus.fi (Huom. korvaa sähköpostiosoite at @-merkillä)
Puhelinvaihe: 029 56 42000
Virasto-aika: ma - pe klo 8.00 - 16.15

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
- 2) miltä kohdista päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
- 3) vaatimusten perustelut;
- 4) mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

- 1) valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- 2) selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään.